Potworne rzeki. Badania nad historią środowiskową powodzi nowoczesnej Europy za pomocą źródeł literackich

Termin: 2024-09-01 - 2028-09-01

Kierownik: Anna Barcz

Wykonawcy: Karol Witkowski

Instytucja zamawiająca: NCN
Numer projektu: 2023/49/B/HS3/04329
Oficjalna strona projektu

(projekt OPUS)

Projekt badawczy Potworne rzeki. Badania nad historiąśrodowiskową powodzi nowoczesnej Europy za pomocą źródełliterackich ma na celu zgłębienie zmieniającej się roli inżynieriiwodnej w historii Europy, a konkretnie jej związku z powodziamirzecznymi między XVIII a XX wiekiem. Zbadamy ekologiczneograniczenia w historii hydroinżynieryjnego dyscyplinowania rzek iłagodzenia skutków powodzi oraz ich wpływu na ekosystemy rzeczne.Zwracamy uwagę na rosnące znaczenie podejścia ekologicznieświadomego w inżynierii wodnej. Pytanie, które można przewrotnie tu zadać, brzmi: „Jakie historieopowiadają rzeki występujące z brzegów podczas powodzi, a w jakie historie wierzą ludzie?" Poprzezanalizę źródeł literackich dotyczących historycznych powodzi, dążymy do przywrócenia znaczeniarzek jako żywiołów i niezbędnych aktorów historii nie tylko środowiskowej.Nasze badania skupiają się na interpretacji historii środowiskowej jako historii negocjacji przestrzenimiędzy ludźmi a wylewającymi rzekami, na odkrywaniu pomijanych informacji historycznych iinterpretacji sygnałów ostrzegawczych pozostawianych przez rzeki w źródłach literackich oraz naodtwarzaniu kompleksowej historiografii, która traktuje rzeki jako potężne, choć potworne, tootaczane magią byty. Znaczenie naszego projektu dla badań nad historycznymi powodziami tłumaczytakże ciągle niestety rosnąca liczba występowania (zawsze) zaskakujących powodzi „tysiąclecia" lubwylewów na „niespotykaną" skalę. Zapoznanie się z odpowiednimi danymi historycznymi możedostarczyć wiedzy, w jaki sposób w przeszłości wyrażano kulturową adaptację do zagrożeńśrodowiskowych i jakie przesłanie pozostawiły nam historyczne rzeki, mając na uwadze naszeprzyszłe bezpieczeństwo.Podczas czteroletnich badań zespół, składający się z ekokrytyka, historyka i geografa, skoncentrujesię na trzech ikonicznych rzekach, niezbędnych do zrozumienia środowiskowej historii nowoczesnejEuropy - na Dunaju, Tamizie i Renie. W przeciwieństwie do wielu rzek w Polsce, rzeki te należą donajbardziej zniekształconych i grożących katastrofalnymi powodziami w Europie, co w przeszłościdotyczyło tak wielkich wylewów jak Dunaju w 1838/1926 roku, Tamizy w 1928 roku i Renu w 1995roku. Ostatnie lata pokazują wykładniczy wzrost liczby powodzi w Europie z powodu zmianklimatycznych, co jest powiązane z projektami renaturalizacji rzek. Czy naprawdę rozumiemy,dlaczego rzeki muszą być dziś rewitalizowane lub przywracane?Analizując literaturę i porównując pozostałe w niej różnorodne mitologiczne opowieści, którestanowią rodzaj kulturowych korzeni adaptacji do powodzi, nasz projekt ma na celu wytworzeniewiedzy, w jaki sposób ludzie postrzegali i wyrażali naturę rzek jako żywiołów. Aby lepiej zbadaćmeandry i zwroty w historii środowiskowej rzek i zanikającą koncepcję walki z rzekami w projektachinżynierii wodnej, rozważamy, w jaki sposób same arterie wodne kształtowały historię i kulturyadaptacji do ryzyka powodziowego. Oprócz zastosowania odpowiednich do badania historiiśrodowiskowej teorii, nasze studia opatrzymy serią krytycznych map (kontrmap), aby pokazać, jakierodzaje sygnałów ostrzegawczych przekazują nam rzeki przez powodzie nowoczesnej Europy.Wyniki naszych badań będą rozpowszechniane przede wszystkim w formie międzynarodowychpublikacji i wystąpień konferencyjnych w języku angielskim. Na stronie internetowej InstytutuHistorii im. Tadeusza Manteuffla PAN opublikujemy wszystkie materiały dostępne w otwartymdostępie oraz wybrane bibliografie do przyszłych badań nad historią środowiskową powodzi. Poprzeznasz projekt chcemy wypracować głębsze rozumienie kontekstu historycznego i perspektywdotyczących zarządzania rzekami oraz ekologicznego wpływu projektów inżynierii wodnej nahistorię nowoczesnej Europy.